

JAARVERSLAG 2023

Inleiding

Omvormen, opschalen, teamwork

Inhoudsopgave

1. Practivisme	4
<i>Financiële basis</i>	4
2. Doelstelling Bee Foundation	5
<i>Bij-scholing, Bij-les en Bijensteken</i>	5
3. Projecten van Bee Foundation	6
<i>Bijenoases uitgelicht:</i>	6
<i>School voor Bijen & Biodiversiteit</i>	7
<i>Bij-les: Wilde Bijen Expeditie vliegt uit</i>	7
4. De Bijensteek van Bee Foundation: Ambassadeurs voor wilde bijen	8
5. Donaties	9
6. Communicatie.....	10
7. Media.....	10
8. Organisatie	11
<i>Team</i>	11
<i>Raad van Toezicht</i>	11
<i>Raad van Advies</i>	11
9. Jaarrekening	13

1. Practivisme

Bee Foundation initieert. We werken vanuit het vertrouwen en de ervaring, dat mensen en organisaties zich aansluiten, om samen bij te dragen aan nieuwe bijenoases en aan het geven van bij-les. We gaan aan de slag en kijken wat er groeit, zowel sociaal als qua biodiversiteit. We zijn geen projectorganisatie *pur sang*, die pas tot actie over gaat als de budgetten rond zijn. Wij initiëren, bestuiven en creëren. We zorgen voor eye-openers zodat ons bewustzijn groeit over de relatie bijen, biodiversiteit en over hoe wij ons verhouden tot de aarde. Daarnaast zijn we activistische ambassadeurs als het gaat om het vertegenwoordigen van de stem van alle bijen. Je hoort dus van ons!

We werken vanuit een kleine, zeer betrokken organisatie met een groot netwerk om ons heen van professionals en vrijwilligers. Op verschillende plekken in Nederland zijn we deel van projectteams en werken samen aan het realiseren van bijenoases en bij-les.

Financiële basis

De meerjarige financiële steun die onze stichting sinds 2020 ontvangt voor het team van Bee Foundation, geeft deze werkwijze erkenning en maakt het mogelijk om in Nederland deze initiërende rol te vervullen. Het versterkt onze basis en maakt onze vleugelslag vrijer. We zijn in de positie om de overige giften en sponsoring volledig in te zetten voor de uitvoering van projecten.

2. Doelstelling Bee Foundation

Bij-scholing, Bij-les en Bijensteken

De doelstellingen van Bee Foundation:

- Het initiëren, organiseren en aanleggen van bijenoases met meerjarige, inheemse voedselplanten voor bijen, hommels en vlinders in de kruidlaag, struiklaag en boomlaag.
- Onze ambitie is om 10.000 hectare bijenoase aan te leggen in 10 jaar. Dit doen we zowel in stedelijk- als in agrarisch gebied. Hiermee dragen we structureel bij aan een nationale Bij-structuur en aan functieversterking van ecosystemen.
- Bee Foundation is een school voor biodiversiteit en geeft bij-les aan scholieren en bij-scholing aan professionals. Onze ambitie is om 250 bij-lessen te geven in 10 jaar tijd. Dit doen we in de vorm van training aan beleidsmedewerkers, boeren en groenbeheerders. We betrekken medewerkers van bedrijven en bewoners en bij educatie over wilde bijen, de aanleg van bijenoases en waar mogelijk het beheer ervan.
- We delen Bijensteken uit en geven stem aan bijen middels constructieve actie voor bijvriendelijk beleid.
- Bee Foundation is deel van een zoemende bijenbeweging in Nederland. We zijn partner van Nederland Zoemt, The Pollinators, We are the Regeneration, Ecosystem Restoration Camps, ambassadeur van de Nationale Bijenstrategie en Deltaplan Biodiversiteit.

3. Projecten van Bee Foundation

Bijenoases uitgelicht:

In 2023 hebben we verschillende bijenoases ontwikkeld, beheerd en geadviseerd:

Voor de **KNVB** hebben we een beleidsplan gemaakt voor de campus en voor landgoed Sonnehart. Op basis hiervan zijn meerdere locaties gekozen om specifiek beheer toe te passen voor wilde bijen.

Bijenoases in Amsterdam langs de oevers van de vijver in het Vondelpark hebben we samen met Gemeente Amsterdam en Groene Buurten een volgend stuk ingeplant met bij-vriendelijke oeverplanten. Tegelijkertijd met het planten kreeg een groep kinderen van basisschool De Notenkraker bij-les. Zij weten nu de relatie tussen de oeverplanten die zij geplant hebben en de ooievaarsjongen op het nest. Dan moet je even doordenken!

Bijenoase 't Sluisje in Zeist wordt sinds 2020 beheerd door Bee Foundation, de knotgroep van Zeist en een aantal vrijwilligers. Jaarlijks ontvangen we ook meerdere middelbare scholieren die tijdens hun maatschappelijke stage komen helpen met hooien en bramen steken. De bijenoase werd een belangrijke locatie in het opleiden van bijenambassadeurs.

Bijenoase Nieuwkoop kent een lange aanloop. In 2023 kregen we eindelijk de handen op een met gemeente Nieuwkoop en maakten we het ontwerp en plan van aanpak om in 2024 echt aan de slag te gaan.

Bijenoase politie de Meern is ontworpen en aangelegd in de eerste helft van 2023. Rond hub@50 zijn tijdens een hele regenachtige dag klimmers aangeplant en is een divers dakrandmengsel ingezaaid. De bomen in het gazon zijn verdicht met struiken. De lage graad van betrokkenheid van de politie, de verandering in beheerder en de extreme droogte droegen niet bij in het aanslaan van de jonge planten en het kiemen van de zaden. Alle struiken zijn wel goed aangeslagen. Het project leert ons, dat de inbedding in de organisatie cruciaal is voor het beheer en het welslagen van de begroeiing.

Slootkanten in de Flevopolder, van pilot naar pakket: In een 3-jarige pilot hebben we gewerkt aan het versterken van de biodiversiteit in 75 kilometer slootkant van ruim 20 boerenbedrijven in de Flevopolder. Met een fantastisch projectteam bestaande uit BoerenNatuur, Flevolands Landschaps Beheer, Provincie Flevoland, Waterschap Zuiderzeeland en BD-EKO is deze pilot uitgewerkt tot een nieuw pakket binnen het Agrarisch natuurbeheer. Hiermee is de pilot succesvol verankerd in beleid. Voor ca. 150 kilometer is er een maaivergoeding beschikbaar om de meerkosten (boven de kosten van klepelen) te compenseren. In de afgelopen periode is naast het maaisel uit de slootkanten ook bermmaaisel van gemeente Lelystad en maaisel van het waterschap verwerkt. In 2023 werden de slootkanten opnieuw gemonitord op soorten planten. Gemiddeld kreeg elke slootkant er 6 soorten planten bij. Met een variatie tussen -6 en een uitschieter naar +19 soorten. Het project is afgerond en gaat verder als [pakket in het agrarisch](#)

[natuurbeheer](#). Bee Foundation maakte een [korte film](#) om de successen van dit project te vieren. heeft meerdere keren op nationaal niveau de vraagstukken rond het verwerken van maaisel aangekaart. Het voorstel dat Bee Foundation schreef op verzoek van Provincie Flevoland heeft nog niet geleid tot een vervolg project.

Nationale bloembollenweekeind: Tijdens de opening van het 1^e nationale bloembollenweekeind vloog onze hommelskoningin rond om samen met een groep kinderen biologische bloembollen te planten.

School voor Bijen & Biodiversiteit

Met alle kennis die Bee Foundation opdeed in de afgelopen 7 jaar, hebben we heel wat om te delen. In 2023 hebben we een aanzet gemaakt met het ontwikkelen van de School voor Bijen & Biodiversiteit. Centraal staat het verlangen naast praktische kennis óók te werken aan bewustzijns verandering. Inspiratiebron hierbij is het werk van prof. Matthijs Schouten, met 6 basishoudingen van de relatie van de mens tot de aarde. Bee Foundation heeft geëxperimenteerd met de vraag: Hoe maak je op een toegankelijke manier ervaarbaar dat wij onderdeel zijn van het grotere geheel? Het inzoomen via loepjes bleek een gouden vondst. De ervaring dat we hierdoor vrijwel onmiddellijk toegang hebben tot het grote geheel, was een onvoorstelbaar hoopvol resultaat. Met het voorbereiden van een programma voor 2024 én het schrijven van financieringsaanvragen hebben we de school verder in de stijgers gezet. Het verder ontwikkelen kan beginnen.

Bij-les: Bijleren doe je Buiten, pas als je stil staat ga je het zien zijn maandelijkse excursiedagen die sinds begin 2023 zijn opgezet. Per seizoen zijn we aan de hand van verschillende onderwerpen ogen gaan openen en startten we altijd met inzoomen via een loepje, met het gewenste effect. Het hoogtepunt was de 3-daagse cursus in de duinen op Vlieland en de propolis workshop, waarmee we bijproducten maakten was een gewilde bij-les.

Bij-les: Wilde Bijen Expeditie vliegt uit

Het succes van de wilde bijen expeditie op de Floriade én de interesse van meerdere NME centra in het spel, waren het begin van het omvormen van de Floriadevariant. De nieuwe versie is robuust en goedkoper, makkelijker te herproduceren, eenvoudiger te transporteren en te repareren. De hommelskoningin is bovendien opvouwbaar en er is een QR variant voor de individuele bezoeker. Daarnaast is er een pop-up versie ontwikkeld voor evenementen. Deze klus bleek omvangrijker dan we aanvankelijk dachten. De eerste versie van de nieuwe kisten stonden in oktober '23 op het lichtjesfestival in Nieuwegein.

Met NME centrum de Boswerf is gewerkt aan een ontwerp voor de locatie de Boswerf, financiering gezocht en gevonden. In 2024 is de opening van de eerste uitgevlogen wilde bijenexpeditie, nieuwe vormgeving.

Op het Groen-doet-Goed festival in Houten en in Zeist waren de spellen van de wilde bijenexpeditie present en zorgden voor veel mooie ervaringen bij de ca. 100 deelnemers per festival.

Bij-les: *training bijenambassadeur*

In een training bijenambassadeur is met een groep cursisten verder gewerkt aan het verdiepen van kennis en vaardigheden op het gebied van bijen, biodiversiteit, ontwerp en beheer van bijenoases.

4. De Bijensteek van Bee Foundation: Ambassadeurs voor wilde bijen

Onder het motto: *Als je het niet doet, weet je zeker dat het niet lukt*, staat Bee Foundation op de bres voor de belangen van wilde bijen. 2023 was een rampzalig jaar voor honingbijen. De eerste tekenen werden zichtbaar in het vroege voorjaar toen 12 van de 13 volken van Sonne dood waren. Zo veel sterfte hebben we nog niet eerder mee gemaakt. Deze situatie leidde tot een eerste gespreksronde met imkers. Dit leidde tot een enquête, waaraan 250 imkers meededen. En de uitkomst hiervan leidde tot een storm van media-aandacht. Omdat bleek dat volken die overwinterden op hun eigen honing veel vaker dood waren gegaan dan volken die op industriële suiker de winter in waren gegaan, leek het logisch om honing te analyseren op pesticiden. In een onderzoekje van slechts zes monsters honing, dode bijen en was van 3 verschillende locaties, werden 35 verschillende pesticiden gevonden! Deze bevindingen gecombineerd met opnieuw een hoge bijensterfte zijn in het voorjaar van 2024 gepubliceerd en in de media gebracht.

5. Donaties

Naast de basisfinanciering van het team van Bee Foundation: ontvangen we van verschillende donaties:

Bedrijven:

- Stegman BV heeft Bee Foundation in haar online webshop voor kerstpakketten opgenomen en dankzij. De donaties hieruit zetten we om in bijenoases.
- De Laape maakt ieder kwartaal een percentage over van de gemaakte boekingen op hun locatie.
- In 2023 namen het aantal donaties via de website gedurende het jaar toe. Men doneert voor de aanleg van nieuwe bijenoases, maar ook met het geven van bij-lessen werd er een vrijwillige bijdrage geleverd in de vorm van een donatie.
- We ontvingen dit jaar een Eindejaarschenking van stichting Lygature.

Vrienden: Bee Foundation heeft 5 Vrienden die jaarlijks een donatie doen voor 5 jaar. Deze donaties zijn aftrekbaar voor de belasting vanwege de ANBI status van Bee Foundation. Het bleek een administratieve belasting om handmatig documenten te ondertekenen en terug te sturen. Eind 2023 is het donatieformulier voor vrienden voor 5 jaar geactiveerd op de website, waardoor het vriend worden een stuk toegankelijker wordt en we hiermee een uitbreiding van de vriendengroep verwachten.

Particulieren: Eenmalig, maandelijks en jaarlijkse donaties zijn een belangrijk deel van de financiële steun die de stichting dit jaar heeft ontvangen om bijenoases en bij-lessen mogelijk te blijven maken.

6. Communicatie

In 2023 was er een merkbare groei binnen de organisatie en binnen het team van Bee Foundation. Hierdoor zijn we verder aan de slag gegaan met het inrichten en verder specificeren van de website. Als gevolg van de media-aandacht n.a.v. onze noodkreet over de hoge honingbijensterfte, was er meer verkeer op onze website, een groei in het aantal nieuwsbrieflezers en een verhoogd aantal volgers op Instagram.

7. Media

In 2023 was Bee Foundation veel in de media door stem te geven aan de hoge honingbijensterfte:

<https://bee-foundation.nl/wp-content/uploads/2023/03/Imkers-maken-zich-grote-zorgen-nu-ze-hun-kasten-open-maken.pdf> Artikel Trouw, maart 2023

https://npo.nl/start/serie/eenvandaag/seizoen-10/eenvandaag_4828/afspelen Nieuwsuitzending Een Vandaag, maart 2023

<https://bee-foundation.nl/wp-content/uploads/2023/03/0600-Bijen-beter.mp3> Radiofragment Radio 1, maart 2023

<https://jeugdjournaal.nl/artikel/2469120-veel-meer-dode-bijen-dan-normaal-ontzettend-verdrietig> Interview, NOS Jeugdjournaal, maart 2023

<https://www.rtvutrecht.nl/amp/nieuws/3559540/veel-honingbijen-kwamen-de-winter-niet-door-imkers-maken-zich-zorgen-bijen-zijn-de-belangrijkste-helpers-op-aarde> Interview en nieuwsbericht RTV-Utrecht, maart 2023

<https://www.ad.nl/binnenland/bij-meerdere-nederlandse-imkers-zijn-tientallen-volken-van-honingbijen-gestorven~a6c635b6/?referrer=https%3A%2F%2Fbee-foundation.nl%2F> Nieuwsbericht AD, april 2023

De resultaten van de enquête die in mei door de Universiteit van Wageningen werd gepubliceerd, kwamen overeen met de resultaten van de enquête die Bee Foundation in maart rond heeft laten gaan. Als reactie daarop was Bee Foundation opnieuw in het nieuws.

<https://bee-foundation.nl/wp-content/uploads/2023/06/Imkers-melden-hoogste-sterfte-onder-hun-bijenvolken-sinds-2010-artikel-trouw.pdf> Artikel Trouw, mei 2023

<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3588337/bijensterfte-in-utrecht-het-hoogst-van-alle-provincies-het-is-leeg-in-de-lucht> Nieuwsbericht RTV-Utrecht, juni 2023

<https://www.facebook.com/NPORadio1/videos/580878130697156/> Interview NPO Radio 1, juni 2023

Voor de eerste keer organiseerde Bee Foundation in samenwerking met the Pollinators en Stichting Steenbreek het Nationale Bloembollen Weekend wat in Culemborg werd afgetrapt:

<https://www.culemborgsecourant.nl/nieuws/nieuws/360714/nationale-bloembollenweekend-begint-in-culemborg> Artikel Culemborgse Courant, september 2023

8. Organisatie

We hebben in 2023 verder gewerkt aan uitvoeren van de doelstellingen op het gebied van de aanleg van Bijenoases, het geven van Bij-les, de bouw van de organisatie, communicatie en marketing.

Team

- Sonne Copijn: bestuurder
- Channa Fonteijn: Office Manager
- Hermen van de Waal: film en communicatie
- Lotte de Jong: Projectmanagement
- Barbe Messing: vormgeving
- Team van Hommelkoninginnen voor de wilde bijenexpeditie
- Team van vrijwilligers voor de wilde bijenexpeditie
- Team van vrijwilligers voor onderhoud en aanleg bijenoases

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit:

- Rosalie Smit, voorzitter
- Peter Kapenga, penningmeester
- Floris de Graad, secretaris

Raad van Advies

- Edith Lammerts van Bueren, [Emeritus professor Organic Plant Breeding](#)
- Tom van de Beek, Initiatiefnemer [The Tipping Point](#)
- Ted van den Bergh, [Bestuurder](#)
- Willem Lageweg: [Transitiecoalitie Voedsel](#)
- Frank Berendse, [hoogleraar natuurbeheer en plantencologie](#)
- Sarah Doornbos, [Senior Adviseur Voedsel & Landbouw at WNF](#)
- Jeroen van der Sluijs, [Centre for the Studies for the Sciences and the Humanities, University of Bergen, Norway](#)

- John D. Liu: [Ecosystem Restoration Camps](#)
- Ebbe Rost van Tonningen, [bestuursadviseur](#)
- Li An Poa, Independent [Research Professional Drinkable Rivers](#)
- Anne Leeflang, , [Expert biodiversiteit en projectleiding](#)
- Eddy Zoey, [Presentator, producent en muzikant](#)
- Wibe Veenbaas, Grondlegger Phoenix bij [Phoenix Opleidingen](#)

De Raad van Advies is in september 2023 bijeengekomen. Verder vonden gedurende het jaar één op één consultaties plaats.

9. Jaarrekening

Bee Foundation Jaarrekening 2023

BEE Foundation					
Balans per 31 december 2023					
in €					
Activa	31-12-2023	31-12-2022	Passiva	31-12-2023	31-12-2022
	<i>in €</i>	<i>in €</i>	<i>Eigen vermogen</i>	<i>in €</i>	<i>in €</i>
Vorderingen	6.544	-	Algemene reserves	134.825	142.104
			Bestemmingsreserves	29.518	29.518
			<i>Eigen Vermogen</i>	<i>164.343</i>	<i>171.622</i>
<i>Liquide middelen</i>			<i>Schulden op korte termijn</i>		
			Vooruitontvangen		2.060
Liquide middelen	255.812	223.443	Crediteuren	98.012	49.761
Activa	262.356	223.443	Passiva	262.356	223.443

Vorderingen

Betreft een vordering op de belastingdienst.

Liquide middelen

Betreft direct opeisbare tegoeden bij de bank.

Eigen vermogen

Verloop reserves	31-12-2022	mutatie 2022	31-12-2023
Overige reserves	142.104	-7.279	134.825
Bestemmingsreserve bijenoase	29.518		29.518
Reserves	171.622	-7.279	164.343

Het verlies van 2023 wordt ten laste gebracht van de overige reserves.

De bestemmingsreserve is opgebouwd om bijenoases ook op termijn te kunnen blijven onderhouden.

Crediteuren

Betreft schulden aan verschillende leveranciers.

Stichting Bee foundation Staat van Baten en lasten	2023		2022	
Baten				
Giften Bijenoase	12.583	7%	8.513	4%
Bijdrage Educatie	1.668	1%	67.000	30%
Giften en fondsen	162.390	92%	150.000	67%
Totaal baten	176.641	100%	225.513	100%
Lasten				
Bijenoases realiseren	23.864	14%	14.988	7%
Educatie en voorlichting	104.603	59%	166.267	74%
Algemene kosten	55.452	31%	40.343	18%
Totaal lasten	183.919	104%	221.598	98%
Resultaat	-7.279	-4%	3.915	2%
<i>resultaatverdeling</i>				
Reserve bijenoases	0		-6.475	
Overige reserve	-7.279		10.391	
Reserves	-7.279		3.915	

In 2023 ontving Bee foundation wederom een bedrag van € 150.000 van een particuliere geldschieter om de stichting op te bouwen. Daarnaast zijn van vele met name particulieren giften ontvangen.

De algemene kosten nemen toe in 2023 door de toename van werkzaamheden voor het secretariaat en kosten voor het gebruik van huisvesting voor de Bee foundation.